

Petosrikollisuuden määrän kasvu vuosina 2012-2022 Suomessa

Elias Santtila ja Antti Rauvala

9/2023

TIIVISTELMÄ / SUMMARY

Elias Santtila, Antti Rauvala: Petosrikollisuuden määrän kasvu vuosina 2012-2022 Suomessa

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Mikko Mäkinen, Pauli Mäkelä

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä opinnäytetyö on katsaus Suomen petosrikollisuuden määrän kasvuun vuosien 2012 ja 2022 välillä. Opinnäytetyön tarkoitus on avata petosrikosten määrän kasvua, sekä siihen liittyviä syitä ja ilmiöitä.

Petosrikollisuuden määrä kasvaa vuosittain ja siitä uutisoidaan ajoittain. Koimme, että aihe on ajankohtainen ja tärkeä. Opinnäytetyö käsittelee petosrikosten määriä, petosrikosten tyypillisiä ilmenemismuotoja, sekä petosrikollisuuden kasvavia ilmiöitä.

Opinnäytetyössä on käytetty materiaalina petosrikollisuuteen liittyvää uutisointia, sekä kirjallisuutta. Petosrikosten määrät ovat polstat-tilastoista hankittuja. Polstat tilastoista käy ilmi useita eri seikkoja petosrikosten määrän kasvuun liittyen, joihin perehdymme opinnäytetyössämme.

Polstat-tilastoista tekemämme dokumenttianalyysin tuloksissa kävi ilmi, että petosrikosten määrä on noussut huomattavasti vuosien 2012 ja 2022 välillä. Tilastoista käy ilmi, että erityisesti perusmuotoiset, sekä lievät petokset ovat olleet määriltään nousussa.

Summary in english:

This thesis is an overview of the increase in the number of fraud crimes in Finland between the years 2012 and 2022. The purpose of the thesis is to reveal the increase in the number of fraud crimes, as well as the related causes and phenomena.

The number of fraudulent crimes increases every year and it is reported from time to time. We felt that the topic is timely and important. The thesis deals with the number of fraud crimes, the typical manifestations of fraud crimes, and the growing phenomena of fraud crimes.

In the thesis, the news and literature related to fraud crime have been used as material. The numbers of fraud crimes are obtained from Polstat statistics. Polstat's statistics show several different facts related to the increase in the number of fraud crimes, which we will delve into in our thesis.

The results of our document analysis of Polstat statistics showed that the number of fraud crimes has increased significantly between 2012 and 2022. The statistics show that especially basic and mild frauds have been on the rise.

Sivumäärä: 28

Tarkastuskuukausi ja vuosi: syyskuu 2023

Avainsanat: Petos, lievä petos, törkeä petos

SISÄLLYS

1 Johdanto	5
2 Tutkimuskysymykset ja rajaus	5
3 Tutkimusmenetelmät	6
3.1 Laadullinen tutkimus	6
3.2 Dokumenttianalyysi	7
3.3 Aineiston haku ja valinta	8
3.4 Aineiston analysointi	9
3.5 Tietoperusta petosrikollisuudesta	10
4 Lainsäädäntö	11
4.1 Petos	11
4.2 Törkeä petos	12
4.3 Törkeä petos korkeimmassa oikeudessa	12
4.4 Lievä petos	14
5 Petosrikollisuuden tekotavat ja kasvun syitä	15
5.1 Tavoitteemme	15
5.2 Petosrikollisuus uutisissa	15
5.3 Oikeusministeriön julkaisu 58/2017	17
5.4 Sisäministeriön julkaisu 14/2017	19
5.5 Sisäministeriön tiedote: Järjestäytynyt petosrikollisuus on merkittävässä kasvussa (2013)..	19
5.6 Sisäministeriön tiedote: Ikääntyneet kaverukset väistävät digihuijauksia Ennakoija- kampanjassa (2023)	20
6 Tilastot	20
6.1 Ilmoitettujen petosrikosten kokonaismäärä vuosien 2012–2022 välillä	21
6.2 Selvitetyt petosrikokset vuosina 2012–2022	23
6.3 Sukupuolijakaumat petosrikoksista epäillyistä vuosien 2012–2022 välillä	24
6.4 Täysi ja alaikäisten osuus petosrikoksista epäiltyinä vuosien 2012–2022 välillä	26
7 Tulokset ja johtopäätökset	28
7.1 Tulokset petosrikollisuuden määrän kasvusta	28
7.2 Johtopäätökset syistä petosrikollisuuden kasvulle ja tekotavoista	29
8 Oma Pohdinta	30
8.1 Työn luotettavuus	32
Lähteet	33

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkimme petosrikollisuuden määrän kasvua vuosien 2012–2022 välillä. Lisäksi tutkimme, että mitkä syyt ovat vaikuttaneet petosrikollisuuden kasvuun ja löytyykö petosrikollisuudelle jotain selkeitä tekotapoja ja ilmenemismuotoja.

Aiheemme valikoitumiseen on muutamia syitä. Uutisissa on ollut petosrikollisuus paljon esillä viime vuosina. Sosiaalisen median ja internetin verkkokauppapalvelut ovat mahdollistaneet aiempaa paremman ympäristön petosrikollisuudelle. Uutisista löytää todella usein tapauksia, joissa ihmisiä on huijattu internetissä mitä erikoisemmilla tavoilla. Näiden uutisten kautta tuomme opinnäytetyössämme esiin esimerkkejä, minkälaisia tekotapoja petosrikollisuudessa käytetään tänä päivänä. Koimme, että esimerkkitapausten tuominen uutisista opinnäytetyössämme esiin lisäisi tietoisuutta petosrikollisuudesta ja voisi täten tarjota keinoja ihmisille välttää uhriksi joutumista.

Lisäksi aiheen valintaan on vaikuttanut omat kokemuksemme 10 kuukautta kestävässä työharjoittelussa, sekä sen jälkeisessä työelämässä. Työharjoittelussa kävimme tutustumassa muun muassa palvelupäivystyksessä, johon ihmiset tulivat esimerkiksi tekemään rikosilmoituksia. Petosrikokset olivat omien kokemuksiemme mukaan enemmistöä ilmoitetuista rikoksista. Lisäksi sähköisten rikosilmoitusten joukossa oli petosrikollisuus vahvasti esillä. Tämä lisäsi kiinnostusta aiheeseen.

Aiheessa perehdymme tilastojen valossa koko Suomessa ilmoitettujen petosrikosten määrään vuosien 2012–2022 välillä. Lisäksi käymme tilastoista läpi ikäjakaumia petosrikollisuuden tekijöistä. Syvennymme petosrikollisuudesta tehtyihin artikkeleihin, dokumentteihin ja uutisiin, jotta syitä petosrikollisuuden kasvulle selviäisi.

Aiheemme ajankohtaisuus perustuu nimenomaan omiin kokemuksiin sekä petosrikollisuuden vahaan esilläoloon mediassa. Koemme, että petosrikollisuus aiheena on ajankohtainen.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA RAJAUS

Opinnäytetyössämme meillä oli kolme tutkimuskysymystä. Näiden tutkimuskysymyksien tarkoituksena meillä on ollut luoda kuva siitä, millaista petosrikollisuus nykyään on ja kuinka paljon sitä esiintyy.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ovat:

- Kuinka paljon poliisin tietoon tulleiden petosrikosten määrä on kasvanut vuosien 2012–2022 välillä?
- Mitkä ovat syitä petosrikollisuuden kasvulle?

- Onko olemassa jotain selkeitä tekotapoja, joilla petosrikollisuutta tehdään?
- Onko havaittavissa selkeitä sukupuoli tai ikäjakaumia petosrikoksiin liittyvien epäiltyjen osalta?

Kysymyksiksi valikoitui nämä kysymykset, koska mielestämme näillä kysymyksillä on yhteys toisiinsa. Mahdollisiin syihin petosrikollisuuden kasvusta voisi osittain löytyä vastaus petosrikollisuuden tekotavoista. Lisäksi erilaiset tilastot voivat puolestaan tuoda esille tai tukea teoriaa petosrikollisuuden tekotavoista tänä päivänä.

Rajasimme aiheen käsittelemään 2012–2022 vuosien tilastoja petosrikollisuuden määrään liittyen. Lisäksi kirjalliset dokumentit, joita käytimme käsittelevät petosrikollisuutta tuolla kyseisellä aikavälillä. Tilastointia petosrikollisuudesta keräämme kaikilta poliisilaitoksilta, jotta kokonaiskuva petosrikollisuuden määrän kasvusta syntyisi. Olemme käyttäneet tilastoina muun muassa tilastoja, joissa näkyvät miesten ja naisten määrä epäiltyinä petosrikoksiin, nuorten määrä epäiltyinä petosrikoksiin ja aikuisten epäiltyjen määrä.

Petosrikollisuudesta käsittelemme rikosnimikkeitä lievä petos, petos sekä törkeä petos. Edellä mainituista rikosnimikkeistä käytämme opinnäytetyössämme korkeimman oikeuden päätöksistä esimerkitapauksia. Olisi ollut mahdollista ottaa mukaan esimerkiksi veropetokset ja maksuvälinepetoksen, mutta koimme, että selkeän ja helposti ymmärrettävämmän analyysin tekemiseen on parempi perehtyä vain lievään petokseen, petokseen ja törkeään petokseen.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä olemme käyttäneet dokumenttianalyysia ja puolestaan sisällönanalyysiin olemme käyttäneet teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

3.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisen tutkimuksen tavoite on selvittää tutkittavana olevan asian piirteitä. Laadullista tutkimus on hyödynnettävissä silloin, kun tutkittavana olevaa asiaa ei tunneta. Tästä johtuen laadullinen tutkimus on tyypillisesti sanottuna pohjatutkimus, jonka jälkeen asiaa voidaan tutkia määrällisin tutkimusmenetelmin yksityiskohtaisemmin. (Kananen 2014, 60–61.)

Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiin kuuluu esimerkiksi havainnointi. Tutkija voi muun muassa mennä tutkimuskohteena olevan henkilön tai yrityksen luokse ja seurata ihmisten käyttäytymistä ja toimintoja luonnollisessa ympäristössä. Havainnoinnin lisäksi kvalitatiivisessa tutkimuksessa hyödynnetään haastatteluita. (Kananen 2014, 62.) Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä ovat muun muassa havainnointi, haastattelu, kysely ja erilaiset dokumenteista kerätyt tiedot. Näitä voidaan käyttää joko yhdistettynä tai yksittäisinä. (Sarajärvi & Tuomi 2018.)

Tutkimukset on jaettu yleisesti tutkimuksia koskeissa metodikirjallisuuksissa laadullisiin (kvalitatiivinen tutkimus), määrällisiin (kvantitatiivinen tutkimus) ja ”mixed methods” tutkimuksiin (laadullinen ja määrällinen tutkimus). (Sarajärvi & Tuomi 2018).

Laadullista tutkimusta voidaan tutkia esimerkiksi sateenvarjon käsitteenä, jonka alla on erilaisia lähestymis- ja ajattelutapoja, tutkimusmenetelmiä ja tekniikoita. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata esimerkiksi jotain tiettyä tapahtumaa tai ilmiötä, ymmärtää jotain toimintaa tai antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle, kun taas määrällinen tutkimus pyrkii tilastollisten menetelmien kautta yleistyksiin. Mixed methods nimensä mukaisestikin käyttää näitä molempia menetelmiä etsiessään vastausta ongelmiin tai tutkimuskysymyksiin. (Nieminen 2014.)

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena on kuvata ja selittää petosrikosten määrän kasvua, syitä kasvulle ja tekotapoja petosrikollisuudessa nykypäivänä dokumenttianalyysi ja sisällönanalyysin avulla. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ilmiötä ymmärtämään sekä selittämään ilmiön koostumusta, tekijöitä ja niiden välisiä suhteita. Laadullisessa kysymyksessä vastaan kysymykseen ”mistä tässä on kyse?”. (Kananen 2013, 26.)

Laadullisessa tutkimuksessa on kyse tutkimusaineiston käsittelystä ja sen analysoinnista. Analyysimenetelmillä tutkimusaineistosta haetaan ratkaisu tutkimusongelmaan tai vastauksia tutkimuskysymyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tekstejä käsitellään muun muassa sisällön analyysin avulla. Vastaavasti kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa paneudutaan tilastotieteellisiin menetelmiin. (Kananen 2017, 68.)

Valittu ja jäsennetty tutkimuskysymys määrittelee sopivan menetelmän valinnan. Menetelmän valinta on seurausta itse määrittelystä tutkimustehtävästä, kysymyksestä ja millaisesta aineistosta siihen voi löytää vastauksen. Empiirinen tutkimus voidaan ymmärtää kolmiona, jonka välttämättömiä sivuja ovat tutkimusongelmat, aineistot ja menetelmät. Itse tutkimus on aina tutkijan päässä tapahtuvaa teoriointia, johon vaikuttavat muun muassa uudet ideat, aiemmat tutkimukset ja aineistojen analysointi. (Kankainen 2018)

3.2 Dokumenttianalyysi

Dokumenttien käyttö tutkimusaineistona voi olla ainoa mahdollisuus saada olennainen tieto kooksi jostain tietyistä aiheista. Dokumenttianalyysi säästää usein aikaa, rahaa ja vaivaa, jos tieto on haastatteluiden tekemisen sijaan hyvin koottavissa esimerkiksi sanomalehti- ja aikakauslehtiartikkeleista, asiantuntijoiden julkisuuteen antamista haastatteluista, tilastoista ja kirjallisuudesta. Edellä mainitut dokumentit ovat lisäksi tutkijasta riippumattomia. Dokumenttianalyysillä saadaan yleensä luotua ilmiöstä taustatietoa ja lisänäkökulmia. (Anttila 2014.)

Valmiit dokumentit ovat hyviä lähteitä, kun tutkittava ilmiö on vielä suhteellisen uusi. Silloin on hyvä katsoa mitä muut ovat saaneet ilmiöstä esille ja mitä muuta on asiasta saatu selville. Dokumenttianalyysissä on otettava huomioon aineiston lähdekritiikki. Luotettavuustarkastuksen kannalta se on välttämätöntä. (Anttila 2014.)

Aineistona voi käyttää dokumenttianalyysissä muun muassa lehtikirjoituksia, organisaatiokaavioita, kokouspöytäkirjoja, opetusmateriaaleja, omaelämäkertoja, nettikeskusteluja, some-päivityksiä, raportteja, mainoksia, sopimuksia, vuosikertomuksia, tv-ohjelmia, museokokoelmia, tilastoja, suunnitelmia, historiikkeja tai viranomaisten ohjeita. (Sivonen 2017, 17.)

Tavoitteena dokumenttianalyysissä on dokumenttien eli yllä mainittujen lähteiden järjestelmällinen analyysi ja selkeän sanallisen kuvauksen luominen tutkimuskohteesta niiden perusteella. Aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaa, mutta ennen analyysin aloittamista aineistosta on tehtävä päätös, että analysoidaanko ilmi sisältö vai myös piilossa olevat viestit aineistosta. (Anttila 2014.)

Analyysi alkaa aineiston lukemisesta moneen kertaan. Tämän jälkeen aineisto luokitellaan sisällön analyysin keinoin ja pyritään löytämään yhteys käytettyyn teoriaan. Lopuksi tehdään tulkinnat ja johtopäätökset tutkimuksen kohteesta. (Ojasalo ym. 2015.)

3.3 Aineiston haku ja valinta

Tavoitteenamme oli löytää luotettavia lähteitä internetin manuaalisista hakumenetelmistä. Lähteiksi halusimme löytää esimerkiksi uutisia, joissa on haastateltu asiantuntijoita, jotka työskentelevät petosrikollisuuden parissa. Lisäksi yritimme löytää teoksia, joissa on käsitelty petosrikollisuutta viime vuosina. Myös polstatin tilastot olivat keskeisessä roolissa petosrikollisuuden määrän muutosten esiin tuomiseksi.

Edellä mainittujen asioiden vuoksi valitsimme dokumenttianalyysin tutkimusmenetelmäksemme, koska aiheestamme löytyi paljon hyvää tietoa esimerkiksi uutisista, tilastoista, asiantuntijoiden haastatteluista ja kirjallisuudesta. Petosrikoksen tekotavoista löytyi paljon tapauksia muun muassa uutisista ja uutisissa olleista asiantuntijoiden haastatteluista. Koimme, että ilmiön esiin tuominen on helpointa uutisista löytyvien artikkeleiden perusteella, koska petosrikollisuus on ollut viime vuosina vahvasti esillä lehdissä. Lisäksi petosrikoksien kasvun määrään tarvitsemme tilastoja, joiden tutkimiseen dokumenttianalyysi oli hyvä menetelmä.

Emme nähneet haastatteluiden tekemistä yksittäisiltä henkilöiltä oleellisina tutkimuksessamme, koska esimerkiksi uutisissa on paljon laadukkaita artikkeleita petosrikollisuuteen liittyen, joissa on jo haastateltu poliisin henkilöstöä.

Tarkoituksenamme oli etsiä tietoa petosrikosten määrän kasvusta vuosien 2012–2022 välisenä aikana, petosrikosten tekotavoista nykypäivä, sekä syitä määrän kasvulle. Käytimme dokumenttien etsimiseen avoimia lähteitä. Tietoa etsimme hakusanoilla petosrikollisuus, sekä petosrikollisuuden torjunta. Näitä asioita etsimme avoimista lähteistä. Dokumenttianalyysissä voidaan käyttää esimerkiksi lehtikirjoituksia, raportteja, tilastoja. (Sivonen 2017, 17.). Tutkimustyötä emme löytäneet Suomessa tapahtuvaan petosrikollisuuteen liittyen, joten käytimme dokumentteja. Dokumentteja haimme manuaalisella tiedonhauulla.

Olemme hakeneet aineistoa opinnäytetyöhömmä internetin avoimista lähteistä. Olemme käyttäneet Helsingin Sanomien ja Ylen uutisia, joissa on haastateltu poliisin henkilöstöä, sekä käyty läpi petosrikollisuuden tekotapoja. Aineisto on löytynyt uutisivustoilta hakuosion hakusanalla ”petosrikos” ja tämän jälkeen olemme valinneet listasta tapauksia, jotka ovat tapahtuneet lähivuosien aikana. Olemme pyrkineet vahvistamaan uutisen luotettavuutta sillä, että siinä on haastateltu poliisin henkilöstöä.

Lisäksi olemme käyttäneet oikeusministeriön julkaisua 58/2017, jossa on käyty läpi muun muassa petosrikoksen tekotapoja ja syitä miksi petosrikollisuus on lisääntynyt. PolStatin tilastot saimme käyttöön menemällä poliisin omalle intra-sivulle.

3.4 Aineiston analysointi

Aineiston valmistelussa tavoitteena on saada varmistettua se, että aineisto on selkeää luettavaa ja ymmärrettävää, sekä aineiston pitää olla valmis analysointia varten. Sisällön analyysi voidaan tehdä, teoriaohjaavasti, teorialähtöisesti tai aineistolähtöisesti. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2015). Tässä opinnäytetyössä olemme käyttäneet analysointimenetelmänä aineistolähtöistä sisällön analyysia.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistoa on tarkoitus selkeyttää ja tiivistää. Se tarkoittaa siis sitä, että pyritään monimuotoisesta ja runsaasta aineistosta tunnistamaan ja rajaamaan pieni määrä näkökulmia. Tiivistäminen tapahtuu niin, että karsitaan havaintojen määrää, joita aineistoista on löytynyt. Havaintoja karsitaan tunnistamalla aineistojen osissa esiintyviä yhteisiä piirteitä tai muuttujia. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2015)

Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluvat myös ryhmittely ja abstrahointi. Aineiston ryhmitellessä alkuperäinen aineisto käydään tarkasti läpi ja siitä etsitään eroja tai samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet yhdistetään luokaksi, ryhmitellään ja nimetään luokan sisältöä kuvaavalla nimikkeellä. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2015)

Abstrahointi puolestaan tarkoittaa sitä että, pyritään abstraktiin ilmaisuun eli yleiskäsitteiden muodostamiseen pelkistämällä. Aineiston abstrahoinnissa erotetaan tutkimuksen kannalta oleellinen

tieto, jonka perusteella teoreettinen käsitteistö muodostetaan. Tutkija muodostaa yleiskäsitteiden avulla kuvauksen tutkimuskohteesta ja vertaa teoriaa ja johtopäätöksiä koko ajan alkuperäisaineistoon uutta teoriaa muodostaessaan. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2015)

3.5 Tietoperusta petosrikollisuudesta

Petosrikollisuudesta on luotu paljon artikkeleita, uutisia, tilastoja, kirjallisuutta ja asiantuntijoiden haastatteluita. Näitä käytämme tietopohjana opinnäytetyössämme.

Opinnäytetyössämme käytetyt tilastot ovat Polstat-järjestelmästä hankittuja tietoja. Kyseessä on poliisihallituksen ylläpitämä poliisin valtakunnallinen tulostietojärjestelmä. PolStat-järjestelmän avulla luodaan tilastoja ja raportteja poliisin kaikenlaisesta toiminnasta. PolStat pitää sisällään tietoa monista eri tietojärjestelmistä, ja se on tietovarasto poliisille ja ulkopuolisille tiedontarvitsijoille.

Opinnäytetyössä on vuosien 2012–2022 välisenä aikana poliisin tietoon tulleet petorikokset kaikilta Suomen poliisilaitoksilta. Polstat järjestelmässä pystymme itse luomaan tilastoja valitsemalla esimerkiksi: Ilmoitettujen rikosten kokonaismäärä, selvitetty rikokset kokonaismäärä, sukupuoli-kauma rikoksesta epäillyillä sekä ikäjakaumaa. Näiden tilastojen avulla saamme nimenomaan tietoa petosrikosten määrän kasvusta sekä vastauksia tekotapoihin.

Lainsäädäntö on rikoslain 36 luvusta, jossa käydään petos, lievä petos ja törkeä petos. Rikoslain opinnäytetyössämme saadaan petosrikosten tunnusmerkistöstä tietoa ja lisäksi korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiä esimerkiksi törkeästä petoksesta. Opinnäytetyössä tämä on tuotu esille, jotta saadaan käsitys siitä, että miten laissa on määritelty petokset, joita työssämme käymme läpi.

Perusteluja tai esimerkkitapauksia olemme ottaneet petosrikoksista hallituksen esityksestä (66/88). Sekä korkeimman oikeuden päätöksen (KKO: 2019:93). Nämä luovat hyvät esimerkit siitä millaisilla perusteilla kyseinen laki on valmisteltu ja miten tuomio kyseisestä teosta on muodostunut. Esimerkkitapauksissa on myös käsitelty korkeimman oikeuden päätöksiä KKO 2015:52, KKO 2019:46, KKO 2007:102, sekä KKO: 2019:33.

Helsingin Sanomien toimittajan Essi Myllyojan artikkelissa ”Näistä merkeistä tunnistan Facebookin kyyniset romanssihuijarit”, joka on julkaistu 26.6.2023, kerrotaan isosta petosrikollisuustapauksesta, jossa haastateltiin keskusrikospoliisin viestintäpäällikköä.

Opinnäytetyössämme on myös käsitelty Ylen toimittajan Niina Karpin artikkelia ”Huijarit esiintyvät avun tarpeessa olevina lapsina – vanhemmat erehtyneet maksamaan jopa kymmeniätuhansia euroja, varoittaa poliisi”, joka on julkaistu 7.7.2023. Artikkelissa käydään läpi petosrikosilmiötä, jota havaittiin Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella.

Oikeusministeriön julkaisu 58/2017 "Petosrikollisuus ja sen ehkäisy". Julkaisussa tietoa petosrikollisuudesta Suomessa vuoteen 2017 saakka sekä tilastointia. Julkaisusta on muun muassa tietoa petosrikollisuuden tyyleistä 2010 – luvulla sekä syitä sille, miksi petosrikollisuus on kasvanut.

Sisäministeriön julkaisu 14/2017 "tietoverkkorikollisuuden torjuntaa koskeva selvitys", valikoitui lähteeksi, koska siinä avattiin, kuinka petosrikollisuus on lisääntynyt tietoverkon myynti- ja ostopalveluissa.

Sisäministeriön tiedote 2013 "Järjestäytynyt petosrikollisuus on merkittävässä kasvussa". Tiedotteessa kuvataan petosrikollisuuden kasvavaa ilmiötä, jota voidaan pitää voimistuvana uhkana EU:ssa.

Sisäministeriön tiedote 2023 "Ikääntyneet kaverukset väistävät digihuijauksia Ennakoija-kampanjassa". Tiedotteessa tietoa digihuijauksiin liittyvästä petosrikollisuudesta.

Näitä uutisia ja artikkeleita on käytetty, koska niissä on tuotu esille tekotapoja, joilla nykypäivä petosrikollisuutta toteutetaan. Lisäksi artikkelit ja julkaisut ovat sivunneet niitä tilastoja, joita olemme työssämme käyttäneet. Näiden artikkeleiden, julkaisujen ja tilastojen avulla vastaamme teke miimme tutkimuskysymyksiin. [OBJ]

4 LAINSÄÄDÄNTÖ

Petosrikollisuuteen rikoslaisissa kuuluu lievä petos, petos ja törkeä petos. Opinnäytetyössämme avaamme seuraavat nimikkeet rikoslain, korkeimman oikeuden ja hallituksen esityksen avulla.

4.1 Petos

Rikoslaisissa petos määritellään seuraavasti:

"Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdyttä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava *petoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Petoksesta tuomitaan myös se, joka 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa dataa syöttämällä, muuttamalla, tuhoamalla tai poistamalla taikka tietojärjestelmän toimintaan muuten puuttamalla saa aikaan tietojenkäsittelyn lopputuloksen vääristymisen ja siten aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa Yritys on rangaistava". (RL 36:1)

Normaalimuotoisessa petosrikoksessa on rikoksentekijällä tavoitteenaan saavuttaa taloudellista hyötyä hankkimalla esimerkiksi tavaroita laskua vastaan ilman, että hänellä on aikomus maksaa tavaroita. Usein tapauksissa rikoksentekijä myy tavarat eteenpäin mikä tarkoittaa sitä, että rikoksen

tekijällä ei ole ollut tilausvaiheessa maksuaikomusta. Mikäli rikoksentekijä käyttää väärän henkilön tai yrityksen nimeä, osoittaa se myös maksuhaluttomuutta. (Frände ym. 2006, 642.)

Rangaistavuuteen petosrikoksessa liittyvät tietynlaiset kriteerit. Näitä kriteereitä ovat hyödyn oikeudettomuus, taloudellisen hyödyn tavoittelu, erehdyttäminen, erehdyttämisestä aiheutuva erehdys, erehdyksen vallassa tehty määräämistoimi sekä taloudellisesta määräämistoimesta aiheutuva taloudellinen vahinko. (Frände ym. 2006, 639.)

Jotta rikoksentekijää voidaan rangaista petosrikoksesta, täytyy siitä pystyä luokittelemaan rikoksentekijän menettelyä erehdyttämiseksi. Rikoksentekijä on tällöin antanut virheellistä, puutteellista tai harhaanjohtavaa tietoa, joka on aiheuttanut uhrin erehtymisen. Tämän lisäksi rangaistavuus edellyttää, että virheellisen ja väärän tietoon luottaen, rikoksen uhri tekee taloudellisen määräämistöimen, jonka seurauksena uhrille syntyy taloudellista vahinkoa. (Frände ym. 2006, 640.)

4.2 Törkeä petos

Törkeä petos määritellään rikoslaissa seuraavasti:

”Jos petoksessa

- 1) tavoitellaan huomattavaa hyötyä,
- 2) aiheutetaan huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa,
- 3) rikos tehdään käyttämällä hyväksi vastuulliseen asemaan perustuvaa erityistä luottamusta tai
- 4) rikos tehdään käyttämällä hyväksi toisen erityistä heikkoutta tai muuta turvatonta tilaa

ja petos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava *törkeästä petoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi”. (RL 36:2)

4.3 Törkeä petos korkeimmassa oikeudessa

Korkeimman oikeuden ennakkopäätös (KKO: 2019:93) antaa hyvän kuvan törkeän ja perusmuotoisen petoksen rajapinnoista.

Kyseisessä korkeimman oikeuden päätöksessä on pohdittu petoksen ja törkeän petoksen rajapintaa varsin hyvin. Kyse on pankin myöntämästä lainasta, jota lainan hakijalla ei ollut aikomustakaan maksaa takaisin.

Kyseisessä korkeimman oikeuden päätöksessä asiasta kerrottiin seuraavaa: ”A oli syyllistynyt petokseen siten, että hän oli toisen henkilön pankkitiliä ja henkilötietoja käyttämällä erehdyttänyt pankkia myöntämään 10 000 euron ja 13 000 euron lainat aikomattakaan maksaa niitä takaisin. Kysymys siitä, oliko A:n tavoittelemaa hyötyä pidettävä törkeän petoksen tunnusmerkistössä edellytetyllä tavalla huomattavana”. (KKO: 2019:93).

Aikaisemmissa oikeusasteissa A oli saanut tuomion törkeästä petoksesta käräjäoikeuden päätöksellä. Käräjäoikeuden päätös oli varsin yksiselitteinen: ”Käräjäoikeus on lukenut A:n syyksi törkeän petoksen syytekohtissa 1 ja 4 katsottuaan selvitetyn, että A oli B:n pankkitiliä ja henkilötietoja käyttäen erehdyttänyt asianomistajayhtiöitä myöntämään itselleen 10 000 euron (syytekohta 1) ja 13 000 euron (syytekohta 4) suuruiset lainat aikomattakaan maksaa niitä takaisin. Käräjäoikeus on katsonut, että tavoiteltuja hyötyjä oli pidettävä huomattavina ja että teot olivat myös kokonaisuutena arvostellen törkeitä. Hovioikeus ei ole muuttanut syyksilukemista.” (KKO: 2019:93).

Korkeimmassa oikeudessa tätä kyseistä asiaa pohdittiin siltä kantilta, että onko A syyllistynyt törkeään petokseen, vai perusmuotoiseen petokseen. Käräjäoikeus oli pitänyt 10 000 ja 13 000 euron suuruisia rikoshyötyjä tässä tapauksessa huomattavina, joka on puoltava edellytys törkeälle petokselle.

Korkein oikeus kuitenkin päätyi päätöksessään KKO: 2019:93 muuttamaan tuomiota. Korkeimman oikeuden päätöksessä katsottiin, että rikoshyöty aikaisempiin ennakkotapauksiin vedoten ei vielä täyttänyt rikoksen kohteena olevan taloudellisen arvon suuruuteen perustuvaa ankaroittamisperustetta.

Rikoshyödyn määrää arvioitiin korkeimman oikeuden ratkaisussa seuraavanlaisesti: ”Korkein oikeus on lisäksi viimeaikaisessa ratkaisukäytännössään katsonut, että kun arvioidaan erittäin arvokasta omaisuutta rikoksen törkeän tekemuodon tunnusmerkistötekijänä, tulkinnan pitäisi olla sama riippumatta omaisuuden laadusta tai asianomistajan taloudellisesta asemasta, koska kysymys on rahassa mitattavan arvon määrittämisestä.” (KKO: 2019:93).

Korkeimman oikeuden ratkaisussa kerrotaan, että aikaisemmissa korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2015:52 noin 10 000 euron suuruisen hyödyn ei katsottu olevan törkeää pe-
tosta koskevassa rangaistussäännöksessä tarkoitettulla tavalla huomattava määrä rahaa. Vastaavia tapauksia ovat KKO 2019:46, jossa rikoshyöty oli 9500 euroa, sekä KKO 2007:102, jossa rikoshyöty oli vuorostaan 14 500 euroa.

KKO: 2019:33 käsiteltävässä törkeää kavallusta koskevassa asiassa 17 333 euroa katsottiin olevan korkeimman oikeuden mielestä suuri määrä varoja.

Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO: 2019:93 käsiteltyjen seikkojen mukaan siis huomattavan rikoshyödyn raja menee aikaisempien ennakkotapauksien mukaan noin 17 000 euron tuntumassa, jonka perusteella tämän tapauksen yksittäiset rikoshyödyt 10 000 ja 13 000 euroa eivät ylittäneet kyseistä kynnyksiä.

Korkein oikeus perusteli lopulta annettua tuomiota rikoshyödyn määrällä. ”A on syytekohtadassa 1 tavoitellut petoksella 10 000 euron taloudellista hyötyä. Syytekohtadassa 4 tavoitellun hyödyn määrä on ollut 13 000 euroa. Näitä määriä ei edellä esitettyyn nähden voida pitää rikoslain 36 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla huomattavina. A:n syyksi näissä syytekohtadissa luetut petokset eivät siten ole törkeitä, vaan hänen syykseen on syytekohtadissa 1 ja 4 luettava kummassakin petos.” (KKO: 2019:93).

4.4 Lievä petos

Lievä petos määritellään rikoslaissa seuraavasti:

”Jos petos, huomioon ottaen tavoitellun hyödyn tai aiheutetun vahingon määrä taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentehtyjä on tuomittava *lievästä petoksesta* sakkoon.” (RL 36:3)

Lievä petos on perusmuotoisesta ja törkeästä petoksesta poiketen asianomistajarikos. ”Jako virallisen syytteen alaisiin rikoksiin ja asianomistajarikoksiin otettiin Suomen oikeuskäytännössä käyttöön rikoslain myötä vuonna 1889. Rikoslaista ilmenee kaikki ne rikokset, joista syyttäjä ei voi nostaa syytettä ilman asianomistajan syyttämispyyntöä. Myöhemmin on asianomistajarikoksien joukkoon kuuluviksi määrätty paljon useita rikoksia esimerkiksi näpistys. Asianomistajarikosten määrä on ollut Suomessa suurempi kuin monissa muissa Euroopan maissa. Rikoksen määräämiseen asianomistajarikokseksi on esimerkiksi voinut vaikuttaa rikoksen vähäisyys, asianomistajalle julkisuu-teen tulosta aiheutuva haitta tai asianomistajan suhtautumisen merkitys teon rangaistavuudelle. Lisäksi on katsottu, että rikosten sovittelu toimii parhaiten asianomistajarikoksissa.” (Jokela 2018, 263.)

Asianomistajarikos on kuvattu käsitteenä hyvin rikosuhripäivystyksen kotisivuilla. ”Jotkut lievemmat rikokset ovat asianomistajarikoksia, jotka poliisi voi ottaa tutkittavakseen vain siinä tapauksessa, että asianomistaja on ilmoittanut poliisille tai syyttäjälle vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta.

Jos asianomistaja peruuttaa rangaistusvaatimuksensa kesken esitutinnan, poliisi keskeyttää tutkinnan. Syyttäjällä on oikeus nostaa syyte yleisen edun nimissä myös tietyistä asianomistajarikoksista – esimerkiksi perheväkivallasta – silloinkin, kun asianomistaja ei vaadi rikokseen syyllistyneelle rangaistusta.” (Rikosuhripäivystys.fi 2019.).

Lievästä petoksesta käyimme hallituksen esitystä 66/1988, jossa kerrotaan lievän petoksen perustelut. Esityksessä sivulla 136 kerrotaan, kuinka nykyisen rikoslain 36 luvun lievää petosta koskevaa 1 a §:ää on sovellettu lähinnä ravintola- ja taksipetoksiin sekä vähäisiin shekki- ja vastaaviin petoksiin. Lievää petosta koskeva säännösehdotus mahdollistaa lievemmän rangaistusasteikon käytön, kun perusrikos on joko tavallinen petos tai palvelupetos. Jos petosta tai palvelupetosta, tavoitellun hyödyn tai aiheutetun vahingon määrän taikka muut rikokseen liittyvät seikat huomioon ottaen, pidetään kokonaisuutena arvostellen vähäisenä, mainittuihin rikoksiin syyllistynyt henkilö tuomittaisiin lievästä petoksesta, seuraamus tästä olisi sakko. (HE 66/88).

Lievän petoksen yritys ei enää olisi rangaistavaa niin, kuin nykyisessä laissa. Yrityksen rangaistavuudella ei ole suurtakaan käytännön merkitystä palvelupetoksen tyyppisissä lievissä petoksissa. Maksuvälinepetokset taas tulisivat ehdotuksen mukaan kokonaan eri säännösten mukaan rangaistaviksi. (HE 66/88).

Hallituksen esitys lievästä petoksesta on julkaistu vuonna 1988 ja esityksessä puhutaan lievän petoksen soveltuvan ravintola- ja taksipetoksiin sekä vähäisiin shekki- ja vastaaviin petoksiin. Kuten myöhemmin esille tuomistamme dokumenteista käy ilmi on petosrikollisuuden tekotavat muuttuneet vuodesta 1988 aika paljon. Nykyään petosrikollisuus mukaan lukien lievät petokset ovat lähinnä nettipetoksia.

5 PETOSRIKOLLISUUDEN TEKOTAVAT JA KASVUN SYITÄ

Petosrikosten tavat muuttuvat ajan kanssa ja se vaikuttaa myös petosrikosten kasvun syihin.

5.1 Tavoitteemme

Etsimme uutisartikkeleita, joissa käsitellään petosrikollisuutta. Tämän tarkoituksena on luoda kuva siitä, minkälaista petosrikollisuutta nykypäivänä on paljon. Lisäksi tavoitteenamme oli löytää uutisia, joissa nimenomaan asiantuntijoita petosrikollisuuteen on haastateltu.

5.2 Petosrikollisuus uutisissa

26.6.2023 Helsingin Sanomat uutisoivat Essi Myllyjojan kirjoittamassa uutisessa Facebookin romanssihujareista, jonka tyylisiä tapauksia osui kohdalle myös työharjoittelun aikana. Uutisessa haastateltiin muun muassa Keskusrikospoliisin viestintäpäällikkö, rikosylikomisario Antti Hyyry-

läistä. Hyyryläinen kertoi, että tapauksissa kyseessä on ollut usein yhteydenotto vanhempaan suomalaiseseen henkilöön. Yhteydenottaja on ollut mieshenkilö, joka haluaa tutustua naiseen. Tutustumisen aikana ilmenee äkillinen tilanne, jonka seurauksena mieshenkilö tarvitsee nopeasti rahaa naiselta. Samankaltaisten huijauksien kohteeksi voi kuitenkin joutua kuka vain sukupuolesta ja iästä riippumatta. (HS, Myllyoja, 2023)

Keskusrikospoliisin ja Finanssialan ry:n laskelmien mukaan Suomalaisilta huijattiin vuonna 2022 tietoverkkoavusteisesti 32,4 miljoonaa euroa. Niin kutsuttujen romanssihuijauksien osuus näistä huijauksista oli noin 9 miljoonaa euroa. (HS, Myllyoja, 2023)

Hyyryläinen mainitsee artikkelissa, että pohjoismaat ovat otollinen kohde huijareille, koska ihmiset ovat verrattain vauraita ja usein esimerkiksi omistavat itse kotinsa, jonka voi muuttaa rahaksi melko yksinkertaisesti. Yli 50-vuotiaat kohteena ovat huijareille hyviä, koska heille on ehtinyt jo kertyä varallisuutta. (HS, Myllyoja, 2023)

Nuoria miehiä on Hyyryläisen mukaan joutunut huijauksien kohteeksi esimerkiksi, sillä tavoin, että nainen on pyytänyt mieshenkilöä lähettämään itsestään intiimejä kuvia. Kuvien lähettämisen jälkeen miehelle kerrotaan, että kuvat julkaistaan, mikäli rahaa ei lähetetä. (HS, Myllyoja, 2023)

7.7.2023 Tiina Karppi kirjoittaa Ylen uutisessa Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen varoituksesta, jossa huijarit olivat esiintyneet avun tarpeessa olevina lapsina. Tapauksissa vanhemmat ihmiset olivat erehtyneet maksamaan jopa kymmeniätuhansia euroja. (Yle, Karppi, 2023)

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos tutki uutisen kirjoittamisen aikaan kymmeniä petoksia, joissa huijari on esiintynyt uhrin lapsena. Huijaukset olivat edenneet niin, että huijarit lähettivät uhrin lapsen nimissä uhrille viestin, että puhelinnumero on muuttunut. Tämän jälkeen uhrilta pyydetään rahaa, koska lapsella on ongelmia pankin kanssa. (Yle, Karppi, 2023)

Monet uhrin ovat siirtäneet huijareille tuhansia euroja ennen, kuin asia on tullut puheeksi todellisen lapsen kanssa. Joissain tapauksissa on puhuttu jopa kymmenien tuhansien eurojen menetyksistä. (Yle, Karppi, 2023)

Myös Kaakkois-Suomen poliisi oli varoittanut samankaltaisista huijauksista. Kata Salaspuron julkaisemassa artikkelissa Ylellä 7.3.2023 Kaakkois-Suomessa oli ollut petostapauksia, joissa huijauksen uhri oli saanut lapsensa nimissä WhatsApp-viestin, jossa kerrotaan lapsen puhelimen vaurioituneen ja tästä syystä viesti on tullut vieraasta numerosta. (Yle, Karppi, 2023)

Seuraavassa viestissä on pyydetty huijauksen uhria maksamaan kiireellinen lasku lapsen puolesta. Huijauksen uhrit ovat siirtäneet merkittäviäkin summia rahaa pyydetyille tileille ennen kuin on paljastunut, että huijatun lapsella ei ole mitään tekemistä viestien kanssa. Poliisi kehottaa tarkistamaan kiireellisten viestien todellisuuden, joissa on kyseessä rahapyynnöt ja tarkkaavaisuuteen tuntemattomista numeroista tuleviin yhteydenottoihin. (Yle, Karppi, 2023)

Roosa Savo kirjoittaa Helsingin Sanomien uutisessa ”Huijaus Kirpputorilla”, joka on julkaistu 17.10.2022 nettikirpputoreilla tapahtuneista huijauksista. Uutisessa haastateltiin rikoskomisario Tomi Parttia ja tuotettiin kysely lukijoille, jotka olivat joutuneet nettikirpputori huijauksien kohteeksi. (HS, Savo, 2022)

Nettikirpputoreilla tapahtuvat huijaukset ovat osa petosrikosten joukkoa. Näihin lukeutuu useita erilaisia huijaustapoja. Esimerkiksi tiedonkalastelu, sähköposti- ja romanssihuijaukset. Nämä ovat vuosien saatossa lisääntyneet. Poliisin valtakunnallisissa tilastoissa petosrikosten määrä oli vuonna 2019 runsaat 35 00 ja vuonna 2021 niitä tuli poliisin tietoon jo 44 000. (HS, Savo, 2022)

Lukijoiden vastauksista päätellen rahat olivat viety hyvin erilaisia tuotteita ostettaessa. Tuotteita olivat esimerkiksi pelikonsolit, lastenkirjat, kultarahat, arabian astiastot sekä tietokoneen komponentit. Usein kyseessä oli muutamien kymppien arvoinen menetys rikoksen uhrille, joissain tapauksissa kyseessä oli kuitenkin satojen tai tuhansien eurojen menetykset. (HS, Savo, 2022)

”Löysin sopivan matkailuauton, ja jostain syystä ohitin normaalivarovaisuuden ja maksoin korkean 2 000 euron käsirahan. Pian maksettuaani myyjä lopetti vastaamisen. Kävi ilmi, että kuvat matkailuautosta oli kopioitu ruotsalaiselta autoja myyvältä sivustolta. Nainen, 53.” (HS, Savo, 2022)

Rikoskomisario Partti kertoo Helsingin Sanomien uutisessa, että kannattaa muistaa, että tuotteen ostaja voi myös olla huijari. Uudehkon huijaustavan mukaan ostaja sopii kaupat kasvotusten, mutta maksaa tuotteesta verkkopankin harjoitusversiolla ja rahat eivät mene läpi. (HS, Savo, 2022)

5.3 Oikeusministeriön julkaisu 58/2017

Oikeusministeriön julkaisusta löytyy syitä sille, miksi petosrikollisuus oli kasvanut vuoteen 2017 saakka. Petosrikosten määrä on ollut Suomessa kasvussa 2010-luvulla. Poliisille ilmoitettujen petosrikosten ja niiden yritysten määrä kasvoi lähes kaksinkertaiseksi 2010–2016 vuosien välillä. Vuonna 2010 määrä oli 20 380 ja puolestaan vuonna 2016 määrä oli 40 416. Ilmoitusmäärän kasvu kyseisellä aikavälillä oli melko tasaista. Kasvu vaihteli petostyypeittäin. Keskeisiä selityksiä

petosrikollisuuden kasvu on ollut verkkosivostamisen lisääntyminen tuotteiden ostamisessa ja pankki- palveluissa sekä yleinen tietotekniikan kehitys. Rikosten uhrien ilmoitusaktiivisuus vaikuttaa tilas- toidun rikollisuuden määrään. (Alanko, 2017)

Nettipetoksien määrä maailmanlaajuisesti on myös kasvanut tasaisesti. Tämä sama ilmiö on näky- nyt Suomessa 2010-luvulla. Nettipetokset ovat olleet suosittuja, koska niillä suurien kohderyhmien tavoittelu on mahdollista, kiinnijäämisriski on usein pieni ja mahdolliset rikoshyödyt ovat suuret. Nettipetokset tuottavat myös viranomaisille haasteita selvittää, minne nettipetoksella hankitut varat lopulta siirretään, joten rikoksella hankittujen varojen takaisin saaminen onnistuu edes osittain har- voin. (Tattari & Alanko, 2017)

Työryhmä, joka työskenteli tutkimuksessa arvioi, että suuri osuus petosrikoksista jää poliisilta pii- loon. Työryhmän havaintojen mukaan moni ei ilmoita petoksen uhriksi joutumisesta. Syitä tälle on esimerkiksi se, että rikosvahinko on jäänyt pieneksi tai ei usko, että ilmoittamisesta on hyötyä. Moni uhri ei myöskään ole varma, mille viranomaiselle epäilemästään petoksesta pitäisi ilmoittaa, sillä vaihtoehtoja on useita. Poliisille tiedot lievemmistäkin petoksista ja petoksen yrityksistä ovat hyö- dyllisiä ilmiön seuraamiseksi ja siihen reagoimiseksi. (Tattari & Alanko, 2017)

Poliisihallinto teetti työryhmän pyynnöstä selvityksen petosrikollisuudesta. Selvityksen kohdealu- eena oli Itä-uudenmaan poliisilaitoksen alue ja aikajakso selvitykselle oli 1.9. - 31.12.2016. Selvi- tyksessä käytiin läpi poliisille ilmoitettuja petosrikoksia, joissa asianomistajana oli yksityishenkilö. Määritykseen sopivia ilmoituksia kirjattiin aikajaksolla Itä-Uudenmaan poliisilaitoksille yhteensä 378. Tähän ei sisällynyt suppeaan esitutkintaan kuuluvat sakkomenettelyllä hoidetut lievät petok- set. Selvityksessä tarkastellaan ilmoitettujen petosten tekotapoja ja paikkoja sekä uhrien ja tekijöi- den piirteitä. (Tattari & Alanko, 2017)

Poliisihallituksen selvityksen perusteella petoksia tehdään paljon netissä, mutta myös kasvokkain. Nettipetoksen ovat tekijälle otollinen ympäristö, sillä sen avulla petoksia voi kohdistaa ympäri maata asuviin potentiaalisiin uhreihin. Selvityksessä ilmeni, että yksittäiset henkilöt tekevät monesti useiden petosten sarjoja. Tekijät, jotka olivat jääneet kiinni, oli jo taustallaan lähes poikkeuksetta aikaisempia petoksia ja mahdollisesti myös muita rikoksia. Petosten tekijöissä ja uhreissa eri ikäi- set miehet ja naiset olivat melko tasaisesti edustettuina. Tyypillisesti yksittäisestä teosta rikosva- hinko ei ole ollut kovin suurta, mutta useita petoksia tekemällä voi yksittäinen tekijä saada merkittä- västi rikoshyötyä. (Tattari & Alanko, 2017)

5.4 Sisäministeriön julkaisu 14/2017

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti oli tehnyt tutkimuksen, jonka mukaan RTST-tietokannan tietojen perusteella verkossa tehtyjen petosrikosten määrä on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina. Kuudensadan petosrikoksen otokseen perustuvan tarkastelun perusteella vuonna 2007 noin 17 prosenttia lievistä ja normaalimuotoisista petoksista tapahtui erilaisissa verkkokaupoissa sekä osto- ja myyntisivustoilla. Vuonna 2010 samainen lukema oli 23 prosenttia ja vuonna 2013 lukema oli 31 prosenttia. Tärkeissä petoksissa muutos oli samansuuntaista, mutta osuudet olivat pienempiä. Samaa kehitystä kuvastaa osittain havainto, että yksityishenkilöihin kohdistuneiden petosten osuus lisääntyi vuoden 2007 51 prosentista 73 prosenttiin vuonna 2013. (Sisäministeriö, 14/2017)

Petokset, joissa on käytetty toisen henkilön henkilötietoja, yleistyivät myös ja vuoden 2013 lievistä petoksista noin joka neljäs oli tällaista tyyppiä. Vuonna 2007 osuus oli 14 prosenttia, joka on selvästi pienempi kuin 2013 vuoden noin 25 prosenttia. Tällaisia petoksia, joissa käytetään toisen henkilön henkilötietoja ovat esimerkiksi pikalainojen nostaminen ja tuotteiden tilaaminen verkkokaupasta. Viranomaisten tietoon tulevan rikollisuuden määrään ja rakenteeseen vaikuttaa esimerkiksi ilmoitusalttius, kirjaamisalttius ja poliisin kontrollitoiminnan kohdistaminen. (Sisäministeriö, 14/2017)

5.5 Sisäministeriön tiedote: Järjestäytynyt petosrikollisuus on merkittävässä kasvussa (2013)

Kyseisen sisäministeriön tiedotteen mukaan järjestäytynyt petosrikollisuus on kasvava uhka etenkin yrityksille koko EU:n alueella. ”Järjestäytynyt rikollisuus hyödyntää usein tietoverkkoteknologiaa yrityksiin kohdistuvissa petoksissa. Rikollisuuden muotoja ovat muun muassa maksuväline- ja tilauspetokset. Petollinen laskutus, rahankeräys ja markkinointi haittaavat jatkuvasti valtaosaa erityisesti pienistä ja keskisuurista yrityksistä.” (intermin.fi 2013)

Tiedotteessa kuvataan kasvavaa ilmiötä seuraavanlaisesti. ”Tänään julkaistun tilannekatsauksen mukaan yrityksiin kohdistuvaa rikollisuutta pidetään erityisen voimistuvana uhkana EU:ssa. Tilannekuvan julkaisusta vastaa elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yritysturvallisuuden kansallisen yhteistyöryhmä.

Yrityksiin kohdistuva petosrikollisuus on hyvin monimuotoinen ja laaja ilmiö, josta on saatavissa vain vähän eriteltyä tilannetietoa. Kuitenkin esimerkiksi teollisuuden toimipaikoissa noin puolet rikosvahingoista koostuu petosrikollisuudesta. Internetiä hyödyntävien rikosten torjuntaa haittaa Suomessa erityisesti se, ettei esitutkintaviranomaisella yleensä käytännössä ole toimivaltuutta tai mahdollisuuksia tutkia usein rajat ylittäviä ”nettipetoksia”.” (intermin.fi 2013)

Tiedotteessa kuvataan yrityksiin kohdistuvien petoksien eri ilmenemismuotoja. ”Pieniin ja keskisuurin yrityksiin kohdistuvan petosrikollisuuden tyypillisimpiä ilmenemismuotoja ovat vilpillisen ja harhaanjohtavan markkinoinnin eri muodot sekä huijauslaskutus. Harhaanjohtavaa markkinointia on vuonna 2010 tehdyn kyselyn perusteella edellisen vuoden aikana kohdannut 60 % yksityisistä ja näiden lisäksi 8 % yksityisistä joutuu sen kohteeksi viikoittain tai useammin. Ainoastaan 17 % yksityisistä ei ole koskaan joutunut tällaisen kohteeksi.” (intermin.fi 2013)

5.6 Sisäministeriön tiedote: Ikääntyneet kaverukset väistävät digihuijauksia Ennakoija-kampanjassa (2023)

Ennakoija-kampanjaan liittyvässä julkaisussa on myös tietoa digihuijauksiin liittyvästä petosrikollisuudesta. ”Suomalaiset menettävät digihuijausten seurauksena vuosittain kymmeniä miljoonia euroja. Tyypillisimpiä petosmuotoja ovat niin sanotut pankki- ja rakkaushuijaukset.” (intermin.fi 2023)

Digihuijauksia hyödyntävät petosrikokset vaikuttavat tiedotteen mukaan eniten ikääntyneisiin ihmisiin. ”Monelle ikäihmiselle digihuijausten tunnistaminen on vaikeaa esimerkiksi tietoteknisten taitojen puutteiden takia. Lisäksi tilastojen valossa ikääntyneemmät digihuijausten uhrit kokevat usein suurimmat taloudelliset menetykset, kertoo hanketta koordinoanut tarkastaja Marika Koskinen Keskusrikospoliisista.” (intermin.fi 2023)

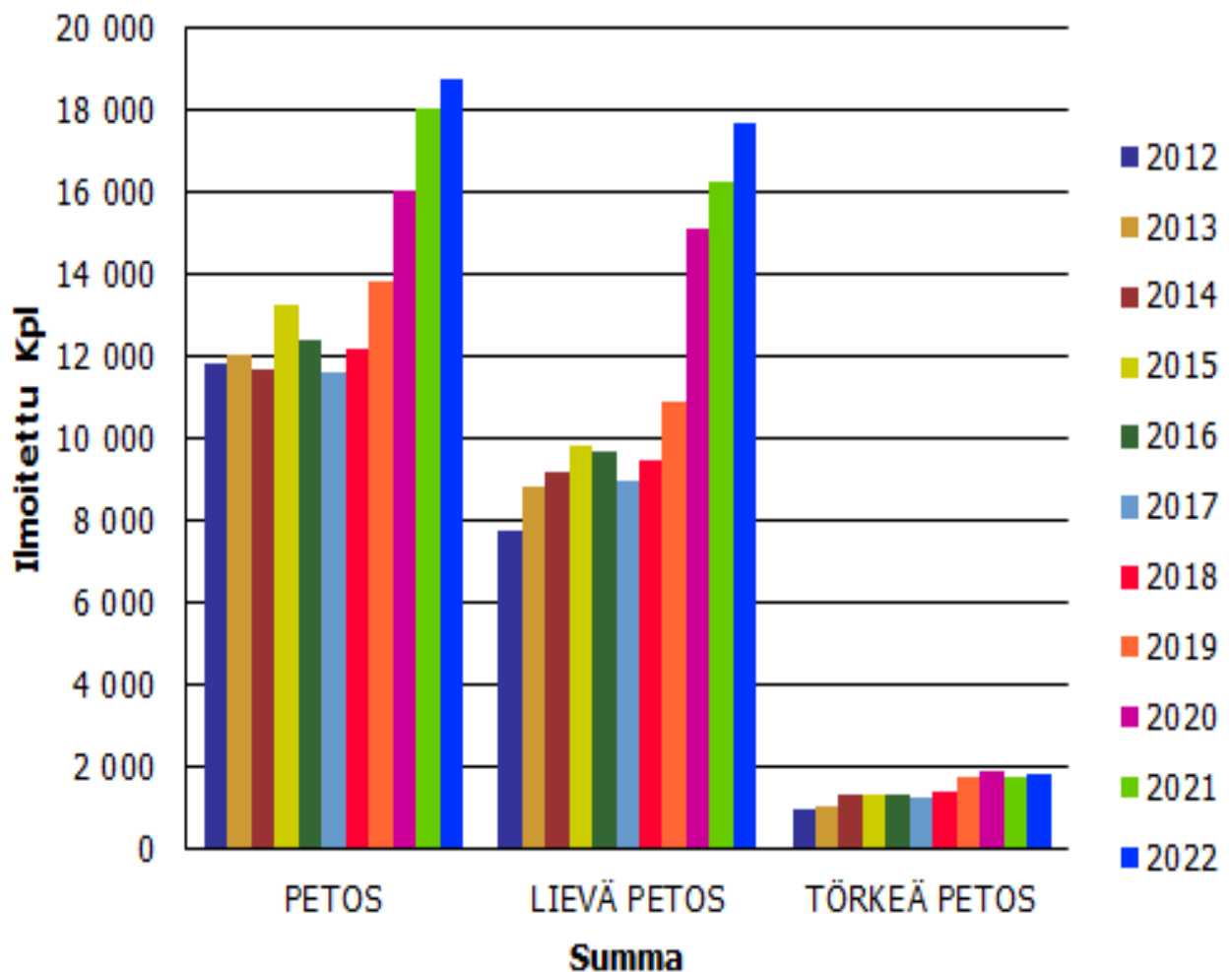
Tiedotteessa oli myös kuvailtu nykyään yleisiä petostyypppejä. ”Pankkihuijausten lisäksi yleisiin petostyypppeihin kuuluu rakkaus- ja dokumenttihuijaukset. Vuoden 2021 tammikuun ja 2022 kesäkuun välisenä aikana Suomessa poliisin tietoon tuli noin 700 ilmoitusta rakkaus- ja dokumenttihuijauksista. Näiden petosten rikoshyöty on rikosilmoitusten mukaan ollut noin 8,8 miljoonaa euroa.” (intermin.fi 2023)

6 TILASTOT

Olemme koonneet tilastoja petosrikosten määriin liittyen poliisin Polstat järjestelmästä, josta loimme taulukot tietyillä ehdoilla. Ehtoina käytimme ilmoitettujen petosrikosten kokonaismäärää, selvitettyjen petosrikosten kokonaismäärää, epäiltyjen sukupuoli- ja ikäjakaumaa. Näitä hakuehtoja käytimme, jotta saisimme vastauksia petosrikollisuuden määrän kasvuun sekä tekotapoihin. Opinäytetyössä halusimme saada vastauksia siihen, että onko petosrikoksissa epäiltyinä olevien henkilöiden sukupuoli tai ikäjakaumassa havaittavissa eroja. Tästä johtuen olemme luoneet taulukot myös sukupuoli- ja ikäjakaumista.

6.1 Ilmoitettujen petosrikosten kokonaismäärä vuosien 2012–2022 välillä

Kaavio 1

Yläpuolella ensimmäisenä näkyvässä kaaviossa (Kaavio 1) on kuvattu ilmoitettujen lievien petosten, petosten, sekä törkeiden petosten kokonaislukumäärät vuosien 2012–2022 välillä. Vuosiluvut on erotettu toisistaan väreillä ja jokaisella rikosnimikkeellä on omat palkkinsa joka vuodelle. Palkkien korkeus kuvaa kyseisen rikoksen määrää vasemmalla olevan taulukon mukaan.

Taulukko 1

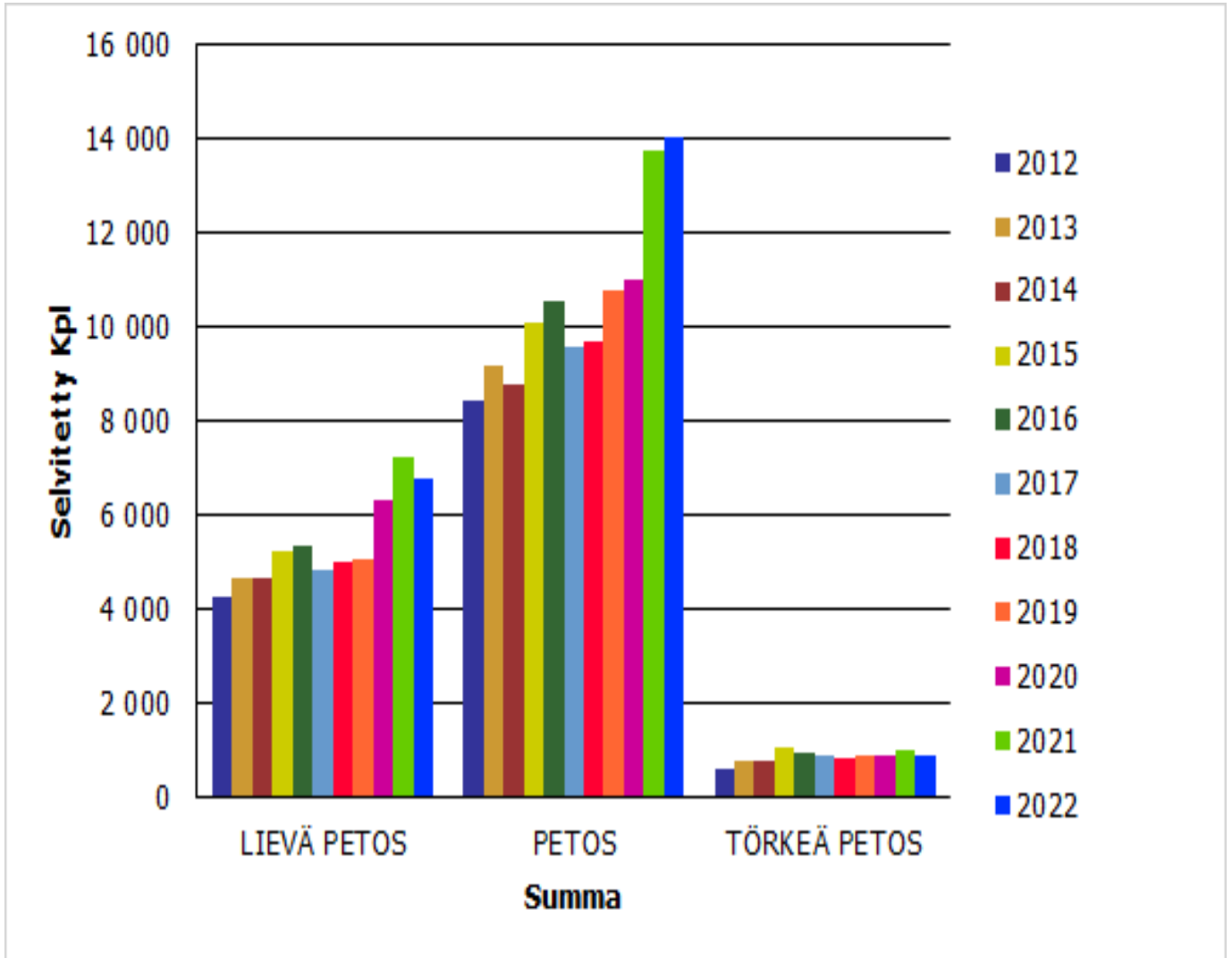
Ilmoitettu Kpl	PETOS	LIEVÄ PETOS	TÖRKEÄ PETOS	Summa
2012	11 823	7 760	914	20 497
2013	12 003	8 808	1 030	21 841
2014	11 671	9 143	1 289	22 103
2015	13 280	9 826	1 308	24 414
2016	12 411	9 678	1 284	23 373
2017	11 608	8 966	1 234	21 808
2018	12 148	9 474	1 361	22 983
2019	13 848	10 873	1 735	26 456
2020	16 023	15 122	1 846	32 991
2021	18 052	16 241	1 727	36 020
2022	18 760	17 661	1 779	38 200
Summa	151 627	123 552	15 507	290 686

Yläpuolella olevassa taulukossa (taulukko 1) on kuvattu numeroin ilmoitettujen petosrikosten kokonaismäärät. Oikean puolimmaisessa sarakkeessa käy ilmi ilmoitettujen petosrikosten yhdistetyt määrät vuosittain. Oikeassa alanurkassa on kaikkien ilmoitettujen petosrikosten summa vuosilta 2012–2022.

Taulukko 1 on samainen tilasto, jonka perusteella yläpuolella oleva kaavio 1 on luotu. Alapuolen taulukosta on selkeästi havaittavissa petosrikosten määrän muutos numerollisesti. Yläpuolen kaavio on tuotu mukaan havainnollistamaan pylväiden avulla petosrikollisuuden määrän kasvua vuosien 2012–2022 välisenä aikana.

6.2 Selvitetyt petosrikkokset vuosina 2012–2022

Kaavio 2

Yläpuolella näkyvässä kaaviossa (kaavio 2) on kuvattu selvitettyjen lievien petosten, petosten, sekä törkeiden petosten kokonaislukumäärät vuosien 2012–2022 välillä. Vuosiluvut on erotettu toisistaan väreillä ja jokaisella rikosnimikkeellä on omat palkkinsa joka vuodelle. Palkkien korkeus kuvaa kyseisen rikoksen määrää vasemmalla olevan taulukon mukaan.

Taulukko 2

Selvitetty Kpl	LIEVÄ PETOS	PETOS	TÖRKEÄ PETOS	Summa
2012	4 255	8 411	615	13 281
2013	4 649	9 178	764	14 591
2014	4 650	8 792	737	14 179
2015	5 230	10 062	1 048	16 340
2016	5 358	10 559	909	16 826
2017	4 812	9 586	858	15 256
2018	4 989	9 693	796	15 478
2019	5 065	10 794	895	16 754
2020	6 311	10 996	877	18 184
2021	7 248	13 734	961	21 943
2022	6 785	14 046	880	21 711
Summa	59 352	115 851	9 340	184 543

Yläpuolella näkyvässä taulukossa (taulukko 2) on kuvattu numeroin selvitettyjen petosrikosten kokonaismäärät. Oikean puolimmaisessa sarakkeessa käy ilmi selvitettyjen petosrikosten yhdistetyt määrät vuosittain. Oikeassa alanurkassa on kaikkien ilmoitettujen petosrikosten summa vuosilta 2012–2022.

6.3 Sukupuolijakaumat petosrikoksista epäillyistä vuosien 2012–2022 välillä

Taulukko 3

Epäillyt henkilöt	LIEVÄ PETOS	PETOS	TÖRKEÄ PETOS	Summa
2012	1 000	1 703	543	3 246
2013	950	1 728	461	3 139
2014	969	1 885	522	3 376
2015	956	1 875	589	3 420
2016	924	1 547	586	3 057
2017	865	1 316	576	2 757
2018	795	1 648	556	2 999
2019	879	1 808	671	3 358
2020	937	1 717	664	3 318
2021	1 015	1 716	622	3 353
2022	1 365	1 576	504	3 445
Summa	10 655	18 519	6 294	35 468

Yläpuolella olevassa taulukossa (taulukko 3) on kuvattu miespuolisten henkilöiden tekemät selvitetty petosrikokset vuosien 2012–2022 välillä. Oikean puolimmaisessa sarakkeessa käy ilmi miesten tekemien selvitettyjen petosrikosten yhdistetyt määrät vuosittain.

Taulukko 4

Epäillyt henkilöt	LIEVÄ PETOS	PETOS	TÖRKEÄ PETOS	Summa
2012	694	984	180	1 858
2013	687	1 015	172	1 874
2014	746	1 098	206	2 050
2015	718	1 002	211	1 931
2016	692	867	230	1 789
2017	633	690	236	1 559
2018	640	962	244	1 846
2019	649	1 118	284	2 051
2020	759	1 121	300	2 180
2021	823	959	240	2 022
2022	1 032	969	218	2 219
Summa	8 073	10 785	2 521	21 379

Yläpuolella olevassa taulukossa (taulukko 4) on kuvattu naispuolisten henkilöiden tekemät selvitetty petosrikokset vuosien 2012–2022 välillä. Oikean puolimmaisessa sarakkeessa käy ilmi naisten tekemien selvitettyjen petosrikosten yhdistetyt määrät vuosittain.

6.4 Täysi ja alaikäisten osuus petosrikoksista epäiltyinä vuosien 2012–2022 välillä

Olemme luoneet Polstat-järjestelmässä taulukot, jotka kuvaavat täysi ja alaikäisten osuutta petosrikoksiin epäiltyinä vuosien 2012–2022 välillä. Näiden taulukoiden avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä tekotapoihin liittyen sekä siihen, että paljonko epäiltyjä saadaan linkitettyä petosrikoksiin.

Taulukko 5

Epäillyt henkilöt	LIEVÄ PETOS	PETOS	TÖRKEÄ PETOS	Summa
2012	300	49	9	358
2013	189	54	2	245
2014	221	42	3	266
2015	218	46	3	267
2016	196	35	3	234
2017	209	22	8	239
2018	149	29	3	181
2019	148	40	1	189
2020	202	41	3	246
2021	276	52	3	331
2022	385	49	2	436
Summa	2 493	459	40	2 992

Yläpuolella olevassa taulukossa (taulukko 5) on kuvattu alaikäisten henkilöiden tekemät petosrikokset vuosien 2012–2022 välillä. Oikean puolimmaisessa sarakkeessa käy ilmi alaikäisten tekemien petosrikosten yhdistetyt määrät vuosittain.

Taulukko 6

Epäiltyt henkilöt	LIEVÄ PETOS	PETOS	TÖRKEÄ PETOS	Summa
2012	1 394	2 638	714	4 746
2013	1 448	2 689	631	4 768
2014	1 494	2 941	725	5 160
2015	1 455	2 831	797	5 083
2016	1 419	2 379	813	4 611
2017	1 289	1 984	804	4 077
2018	1 283	2 581	797	4 661
2019	1 379	2 886	954	5 219
2020	1 494	2 797	960	5 251
2021	1 562	2 623	859	5 044
2022	2 012	2 495	720	5 227
Summa	16 229	28 844	8 774	53 847

Yläpuolella olevassa taulukossa (taulukko 6) on kuvattu täysi-ikäisten henkilöiden tekemät petosrikokset vuosien 2012–2022 välillä. Oikean puolimmaisessa sarakkeessa käy ilmi täysi-ikäisten tekemien petosrikosten yhdistetyt määrät vuosittain.

7 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Käymme tilastojen ja kaavioiden tulokset läpi yksi kerrallaan ja tuomme esiin keräämästämme tilastomateriaalista tulleita seikkoja. Käymme lisäksi läpi petosrikosten määrien vaihtelua.

7.1 Tulokset petosrikollisuuden määrän kasvusta

Polstatin tilastoista käy ilmi, että ilmoitettujen petosrikosten määrä on noussut huomattavasti vuosien 2012 ja 2022 välillä. Vuoden 2012 ilmoitettujen petosrikosten yhteenlaskettu määrä on 20 497. Vuoden 2022 kaikkien ilmoitettujen petosrikosten määrä oli vuorostaan 38 200. Mainittakoon vielä, että jokaisessa tilastossa käsitellään vain lieviin petoksiin, petoksiin ja törkeisiin petoksiin liittyviä ilmoitettuja määriä. Ilmoitettujen petosrikosten määrä on noussut tilastojen mukaan 17 703 kappaaleella vuosien 2012 ja 2022 välillä.

Ilmoitettujen petosrikosten määrästä suurin osa on perusmuotoisia petoksia. Perusmuotoisten petoksien osuus kaikista käsiteltävistä petosrikoksista vuosien 2012 ja 2022 välillä on 151 627. Toiseksi eniten on lieviä petoksia. Lievien petoksien osuus petosrikoksien kokonaismäärästä vuosien 2012 ja 2022 välillä on 123 552. Tilastojen lukumäärien valossa törkeitä petoksia on petosrikoksista kaikkein vähiten. Niiden osuus kaikkien petosrikosten yhteenlasketusta määrästä vuosien 2012 ja 2022 välillä on 15 507.

Seuraavana käsiteltävänä tilastona on selvitettyjen petosrikosten määrä. Vuonna 2012 selvitettyjä petosrikoksia oli kaikkiaan 13 281 kappaletta. Vuonna 2022 selvitettyjen rikosten lukumäärä oli noussut lukuun 21 711. Selvitettyjen petosrikosten määrä on siis noussut 8430 kappaletta vuosien 2012 ja 2022 välillä.

Selvitettyjen petosrikosten jälkeen siirrymme petosrikosten sukupuolijakaumaan. Tilastoissa käy ilmi, että petosrikokset, joissa epäilty on miespuolinen henkilö, on kaikkiaan 35 468 kappaletta. Petosrikokset, joissa epäilty oli nainen, on kaikkiaan tilaston mukaan 21 379 kappaletta. Kummankin sukupuolen lukumäärät ovat vuosien 2012–2022 yhteen laskettuja tilastoituja kokonaismääriä.

Viimeisinä tilastoina käymme läpi petosrikosten epäiltyjen ikäjakauman. Alaikäisten osuus petosrikoksista epäillyistä vuosien 2012 ja 2022 välillä on 2992 kappaletta. Alaikäisten epäiltyjen tekemien petosrikosten määrä on laskenut vuodesta 2012 vuoteen 2018, jonka jälkeen petosrikosten määrät ovat lähteneet taas nousuun. Vuonna 2022 alaikäisten tekemien petosrikosten määrä ylittää vuoden 2012 tason.

Petosrikosten määrä, joiden epäilty tekijä on aikuinen, on samalla aikavälillä yhteensä 53 847 kappaletta.

Huomion arvoista on, että alaikäisten epäiltyjen tekemistä petosrikoksista valtaosa on lieviä petoksia. Lievien petoksien lukumäärä 2493 on huomattavasti isompi, kuin petosten ja törkeiden petosten määrä yhteensä. Aikuisten epäiltyjen tekemät petosrikokset ovat tilaston mukaan enimmäkseen perusmuotoisia petoksia.

7.2 Johtopäätökset syistä petosrikollisuuden kasvulle ja tekotavoista

Tutkimuskysymyksiensä mukaan yritimme etsiä vastausta opinnäytetyössämme petosrikosten määrän kasvun syyille sekä yritimme etsiä vastausta, millaisia tekotapoja nykyään petosrikollisuudessa on, vai onko mitään selkeää tekotapaa petosrikollisuudelle.

Uutisartikkeleiden perusteella, joita käytimme tietolähteinä työssämme, voidaan todeta netissä tapahtuvan petosrikollisuuden olevan vahvasti esillä mediassa. Asiantuntijat, jotka olivat poliisin henkilöstöä, vahvistivat uutisten haastatteluissa nettipetosrikollisuuden olevan vahvassa kasvussa. Nämä artikkelit toivat esille erilaisia petosrikostapauksia ja kaikille niille oli yhtenäistä, että ne olivat tapahtuneet internetissä.

Oikeus- ja sisäministeriön petosrikollisuutta käsittelevissä julkaisuissa oli selkeä yhteys käyttämämme uutisten esiin tuomiin petosrikosten tekorapoihin. Sisäministeriön julkaisun mukaan nettipetosrikollisuus oli kasvanut vuodesta 2007 vuoteen 2013 mennessä 14 prosenttiyksikköä. Nämä nettipetokset olivat tapahtuneet verkkokaupoissa sekä osto- ja myyntisivustoilla.

Lisäksi syynä petosrikollisuuden määrän kasvulle oli oikeusministeriön ja sisäministeriön julkaisujen mukaan petosten uhrien ilmoitusaktiivisuuden lisääntyminen. Ilmoitusaktiivisuuden lisääntymiseen petosrikoksien uhreilta voisi vaikuttaa sähköisen rikosilmoituksen mahdollisuuden tekeminen. Tämä säästää uhrin aikaa ja vaivaa mikäli kyseessä on esimerkiksi lievä petos, jossa uhri on menettänyt vaikka 50 euroa.

Lisäksi Helsingin sanomien uutisessa haastateltu rikoskomisario Antti Hyyryläinen kertoi, että pohjoismaat ovat otollinen kohde petosrikosten tekijöille, koska keskimäärin pohjoismaissa on vaarampaa kansaa, kuin monessa muussa paikassa.

Petosrikoksien määrän kasvun osittainen syy vaikuttaa sisäministeriön tiedotteiden mukaan olevan rajat ylittävä järjestäytynyt rikollisuus. Suomen viranomaisilla ei sisäministeriön mukaan ole toimivaltuutta tai mahdollisuuksia tutkia usein rajat ylittäviä nettipetoksia. Tämä nostaa nettipetoksien tekemisen kannattavuutta huomattavasti, jos riskit sanktioihin ovat minimaaliset. Poliisin vähäinen puuttuminen rajat ylittävään petosrikollisuuteen liittyy yksittäisten rikoshyötyjen vaatimattomaan määrään. Asian selvittämisen kustannukset ovat useasti epäsuhteessa rikoshyödyn määrään nähdessä.

Rajat ylittävä netissä tapahtuva järjestäytynyt petosrikollisuus esiintyy sisäministeriön tiedotteen mukaan esimerkiksi rakkaus- sekä dokumenttihuijauksina, jotka kohdistuvat etenkin vanhuksiin, joilla ei välttämättä ole hyvää kykyä hahmottaa huijauksia digimaailmassa.

Rajat ylittävä järjestäytynyt petosrikollisuus kohdistuu myös yrityksiin. Sisäministeriön tiedotteen mukaan etenkin pieniin ja keskikokoisiin yrityksiin kohdistuu huomattava määrä eri muotoisia petoksia. Yrityksiin kohdistuvia petoksen muotoja ovat vilpillisen ja harhaanjohtavan markkinoinnin eri muodot sekä huijauslaskutus. Edellä mainitut usein ulkomailta peräisin olevat nettipetokset voivat osaltaan vaikuttaa polstat-tilastojen tuloksiin, joissa petoksien määrä on noussut kiistattomasti.

Yrittäessämme löytää vastausta tekotavoille tulivat myös syyt petosrikollisuuden kasvulle vahvasti esiin ja toisinpäin. Tekotavat ja syyt kulkivat aika vahvasti käsi kädessä dokumentteja analysoitaessa. Koska tekotapoina nettipetokset olivat vahvasti esillä ja lisääntyneet esimerkiksi verkko-kauppa, osto ja myyntisivustoilla, sekä erilaisissa sosiaalisen median sivustoilla. Yhtenä syynä voidaan myös siis pitää sitä, että verkossa tapahtuva kaupankäynti on lisääntynyt. Lisäksi sosiaalinen media on kasvanut viime vuosina. Tämä on luonut petosrikollisuudelle otollisen toimintaympäristön.

Toisena petosrikosten määrän kasvun syynä on sisäministeriön tuottamien tietojen valossa jo aikaisemmin mainittu rajat ylittävä petosrikollisuus. Se vaikuttaa läpikäymämme aineiston valossa olevan hyvinkin järjestelmällistä ja kohdennettua toimintaa. Rajat ylittävää petosrikollisuutta on helppo kohdistaa pohjoismaihin ja täten Suomeen yleisesti vauraamman väestön vuoksi. Iäkkäämpien Suomalaisten harhaanjohtaminen ja saattaminen petoksen uhriksi ei ole mahdoton tehtävä jatkuvasti muuntautuvassa nettiympäristössä. Varttuneemmassa iässä oleva petoksen uhri ei välttämättä osaa erottaa huijausviestiä esimerkiksi pankin lähettämästä oikeasta tiedotteesta tai viestistä.

8 OMA POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuoda esiin petosrikollisuutta vuosien 2012–2022 välillä. Toimme esiin petosrikollisuuden määrän muutoksista kyseisten vuosien välillä. Lisäksi toimme esiin, että löytyykö nykyään jotain yhteistä tai tietynlaista tekotapaa petosrikollisuudelle sekä mahdollisia syitä sille miksi petosrikollisuus on kasvanut viime vuosina. Onnistuimme opinnäytetyösämme tuomaan hyvin vastauksia siihen, kuinka paljon petosrikollisuus on kasvanut viime vuosien aikana. Lisäksi tekotavat ja syyt petosrikoksiin liittyen tulivat esille kohtalaisen hyvin.

Artikkeleiden, dokumenttien ja tilastojen perusteella omat kokemukset petosrikollisuudesta työelämässä osuivat hyvin yhteen näiden tietolähteiden kanssa. Nettipetoksen ovat olleet suuressa roolissa petosrikollisuuden kasvun taustalla. Kokemukset petosrikollisuudesta olivat esimerkiksi juuri

Facebookissa ja Tori.fi:ssä tapahtuneet petokset, joissa Facebookissa uhrin olivat omien kokemusten mukaan keskimäärin vanhempia ihmisiä. Sen sijaan Tori.fi:ssä ovat petosrikoksien uhrin olleet kaikenikäisiä.

Kuten uutisartikkeleissa, joita toimme esiin opinnäytetyössämme, olivat nimenomaan käsiteltävänä Facebookissa ja verkon myyntialustoilla tapahtuneita isoja petosrikostapauksia.

Tilastot, joita löysimme Polstat järjestelmät kertoivat sen, että petosrikollisuus on ollut kasvussa viimeisen 10 vuoden aikana. Täysin varman syyn löytäminen petosrikollisuuden kasvulle oli vaikeaa löytää. Kuitenkin artikkeleiden ja haastatteluiden perusteella on internetin voimakas kaupallisuuden ja sosiaalisen median lisääntyminen ollut osana petosrikollisuuden kasvussa. Petosrikollisuus nykyään suurimmilta osin on internetissä tapahtuvaa, joten edellä mainitut asiat ovat varmasti olleet isossa roolissa petosrikollisuuden kasvussa.

Petosrikosten tilastolliseen määrään saattaa jatkossa vaikuttaa lievän petoksen pysyminen asianomistajarikoksena. Joillekin asianomistajille rikosprosessin käynnistäminen vähäiseksi koetusta rikoksesta saattaa tuntua ylivoimaiselta, eikä tästä syystä ryhdytä toimenpiteisiin. Tämä johtaa siihen, että osa lievistä petoksista pysyy nyt ja jatkossa pois tilastoista.

Aihe oli ajankohtainen, sillä niin kuin tilastoistakin havaitsimme, niin petosrikollisuus on ollut kasvussa viime vuosina. Lisäksi petosrikollisuudesta löytyi suuri määrä uutisartikkeleita, joten petosrikollisuus on ollut myös mediassa vahvasti esillä. Uutiset ovat loistava tapa tuoda esiin petosrikollisuuden muotoja jo siinäkin mielessä, että se lisää kansalaisten tietoisuutta petosrikollisuutta ja ohjaa valppauteen sosiaalisessa mediassa tapahtuviin petosrikoksiin. Nettipetoksen kohteeksi voi kuitenkin joutua kuka vain riippumatta iästä tai sukupuolesta.

Laajemman kuvan petosrikollisuudesta olisi varmasti saanut käyttämällä petosrikollisuuteen liittyviä dokumentteja myös muilla kielillä. Emme kuitenkaan löytäneet sopivia eri kielisiä dokumentteja työhömmä. Tutkimusten löytäminen petosrikollisuuteen liittyen osoittautui haastavammaksi kuin kuvittelimme ja tästä syystä keskityimme uutisartikkeleihin, joissa oli asiantuntijoita mukana. Tämän lisäksi oikeusministeriö ja sisäministeriön julkaisut toivat hyvin esille syitä petosrikollisuuden kasvulle sekä miten petosrikollisuus on lisääntynyt viime vuosina.

Lisäksi aiheesta voisi tehdä lisätutkimuksia. Olisi mielenkiintoista nähdä millaisia torjuntakeinoja viranomaisilla on petosrikollisuutta vastaan. Mielenkiintoista olisi myös nähdä vuosien kuluttua, onko näillä torjuntakeinolla petosrikollisuutta vastaan saatu muutosta petosrikollisuuden määrään.

8.1 Työn luotettavuus

Opinnäytetyössämme emme antaneet omien aikaisempien kokemusten ohjata meitä työn dokumenttien etsimisessä tai tulosten analysoimisessa. Omat kokemukset petosrikollisuudesta vain ajoivat meidät valitsemaan kyseisen aiheen.

Opinnäytetyön tulokset ovat saatu internetin avoimista lähteistä, kuten uutisartikkeleista, joissa on haastateltu poliisin henkilöstöä sekä oikeusministeriön julkaisusta. Pidän näitä lähteitä erittäin luotettavina, koska niissä on käytetty asiantuntijoita. Lisäksi olemme käyttäneet tilastojen esiin tuomisessa Polstatin tilastoja, joka on niin ikään mielestämme erittäin luotettava lähde.

Tekotapojen esiin tuomisessa, on kuitenkin käytetty vain muutamia lähteitä. Lähteitä olisi varmasti löytynyt vielä moninkertainen määrä. On luotettavaa, että näillä menetelmillä, joita artikkeleista tuotiin esille, on petosrikollisuutta tehty. Kuitenkin tekotapoja on varmasti niin monia, kuin on petosrikosten tekijöitäkin.

Tietolähteinä on käytetty suomenkielisiä dokumentteja, joten tulkinallisia vihreitä ei ole syntynyt kielellisten haasteiden vuoksi, koska suomi on äidinkielemme. Eri kielisistä lähteistä olisi varmasti saanut laajemman kuvauksen petosrikollisuuden muutoksista, mutta luotettavuuteen olisi vaikuttanut, englannin kielen oikeaoppinen tulkinta.

Tutkimusmenetelmien esittelemisessä on käytetty kyseisistä tutkimusmenetelmistä tehtyä kirjallisuutta. Petosrikoksien lainsäädännön esiintuomisessa on käytetty Finlexiä. Finlex on oikeusministeriön omistama palvelu, joka sisältää ajankohtaista ja luotettavaa tietoa lainsäädännöstä.

LÄHTEET

Eduskunta 1988, Hallituksen esitys nro.66. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_66+1988.pdf?TSPD_101_R0=08d2c9383aab200092856e4f18288254694274cf5e8c17a90ff5f76f553d4b603de425a9a2fe62da082cdfac131430005e7ee9ceb95761165e218f482cf78d103305ef5e84f7e4bca94b2d3c42bcaecf65e113fdb862b579fb8fa93a0eef078. Luettu 03.09.2023

Finlex 2007. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2007/20070102>. Luettu 03.09.2023

Finlex 2015. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2015/20150052>. Luettu 03.09.2023

Finlex 2023. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L36>. Luettu 03.09.2023

hs.fi 17.10.2022. Huijaus kirpputorilla. Luettavissa: <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000009094130.html>. Luettu 03.09.2023

hs.fi 26.06.2023. Näistä merkeistä tunnistat Facebookin kyyniset romanssihuijarit. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009660146.html>. Luettu 03.09.2023

<https://moodle.polamk.fi/course/view.php?id=879>

Korkein oikeus 2019. Luettavissa: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/1571823499459.html>. Luettu 03.09.2023

Korkein oikeus 2019. Luettavissa: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/1558003545456.html>. Luettu 03.09.2023

Korkein oikeus 2019. Luettavissa: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/1554794850245.html>. Luettu 03.09.2023

Korkein oikeus 2019. Luettavissa: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/1571823499459.html>. Luettu 03.09.2023

Rikosuhripäivystys 2019. Mitä tarkoittaa asianomistajarikos ja virallisen syytteen alainen rikos. Luettavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/usein-kysyttya/mita-tarκοittaa-asianomistajarikos-ja-virallisen-syytteen-alainen-rikos/>. Luettu 03.09.2023

Sisäministeriö 2013. Järjestäytynyt petosrikollisuus on merkittävässä kasvussa. Luettavissa: <https://intermin.fi/-/jarjestaytynyt-petosrikollisuus-on-merkittavassa-kasvussa>. Luettu 03.09.2023

Sisäministeriö 2017. Tietoverkkorikollisuuden torjuntaa koskeva selvitys. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79866/Tietoverkkotorjuntaselvitys_VERKKO_.pdf.

Luettu 03.09.2023

Sisäministeriö 2023. Ikääntyneet kaverukset väistävät digihuijauksia ennakoija-kampanjassa. Luettavissa: <https://intermin.fi/-/ikaantyneet-kaverukset-vaistavat-digihuijauksia-ennakoija-kampanjassa>

Luettu 03.09.2023

Tilastokeskus 2022. Luettavissa: https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rpk/statfin_rpk_pxt_13f1.px/. Luettu 03.09.2023

Valtioneuvosto 2017. Petosrikollisuus ja sen ehkäisy, rikostorjuntakatsaus 2017. Luettavissa:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160395/OMSO_58_2017_Rikoksantorjuntakatsaus_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Luettu 03.09.2023

yle.fi 07.07.2023. Huijarit esiintyvät avun tarpeessa olevina lapsina – vanhemmat erehtyneet maksamaan jopa kymmeniätuhansia euroja – varoittaa poliisi. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20040177>

Luettu 03.09.2023

Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P. & Wahlberg, M. 2006. Keskeiset rikokset. Helsinki: Edita

Jokela, Antti 2018: Rikosprosessioikeus. 5. painos. Helsinki, Alma Talent.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: Juvenes Print.

Kananen, Jorma 2014: Verkkotutkimus opinnäytetyönä, laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. Jyväskylä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kankainen T. 2018. Kvantitatiiviset menetelmät. Jyväskylän avoin yliopisto. Yhteiskuntatieteen laitos. Sosiaalityön aineopinnot. Verkkoluentosarja. Jyväskylän yliopisto.

Nieminen M. 2014. Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Jyväskylän avoin yliopisto. Yhteiskuntatieteen laitos. Sosiaalityön aineopinnot. Verkkoluentosarja. Jyväskylän yliopisto.

Sarajärvi A. & Tuomi J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi oy.

Tuomi & Sarajärvi 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, Helsinki: Tammi